

Urszula Księżopolska

„Prawne aspekty działania Straży Granicznej w latach 1918 –1939”

Streszczenie

Rozprawa doktorska na temat „Prawne aspekty działania Straży Granicznej w latach 1918 –1939” ma na celu przedstawienie dziejów formowania się polskich formacji granicznych, w tym Straży Granicznej, po odzyskaniu niepodległości przez Polskę. Jej zadaniem jest ukazanie zasadniczych elementów, które składały się w sposób nierozwalny na dzieje formacji granicznych oraz pokazanie drogi, jaka musiała zostać przebyta, aby ochrona granic była zapewniona przez instytucję w pełni do tej ochrony przystosowaną i posiadającą zarówno odpowiednie zaplecze, jak i doświadczenie.

Rozprawa będzie dotyczyła także regulacji prawnych, które były nierozwalnie związane z dziejami formowania się formacji granicznych. Rozważaniom zostaną poddane zarówno normy prawne, na podstawie których były powoływane poszczególne formacje graniczne, jak i normy prawne kształtujące stosunki graniczne, gospodarcze i środowiskowe z państwami ościennymi. Zadaniem pracy jest przedstawienie Straży Granicznej jako instytucji państwowej, która wniosła znaczący wpływ w proces ochrony interesów państwa polskiego w czasie pokoju, a także w czasie działań wojennych, jak również ukazanie jej roli w ochronie granic zarówno pod względem ekonomicznym, jak i wojskowym.

Myślą przewodnią dysertacji są cztery podstawowe problemy: proces kształtowania się granic państwa po odzyskaniu niepodległości w roku 1918, formowanie się i organizacja pierwszych korpusów granicznych, powstanie Straży Granicznej oraz stosunki bilateralne pomiędzy Polską a jej sąsiadami w zakresie ochrony pogranicza. Z tych to względów praca podzielona została na cztery rozdziały.

Rozdział pierwszy ukazuje kształtowanie się granic odrodzonego państwa polskiego po stu dwudziestu trzech latach nieobecności na mapie Europy oraz problemy powstające z nowych podziałów Europy po pierwszej wojnie światowej i wynikające stąd różnice w sposobach wytyczania linii granicznych na wschodzie, zachodzie, południu i północy Polski. Ukazuje on także wpływ państw ościennych na kształtowanie się systemu ochrony granic w 20-leciu międzywojennym.

Kolejny rozdział nawiązuje do genezy Straży Granicznej z jednoczesnym zwróceniem uwagi na formy ochrony granicy od narodzin państwa polskiego do września 1939 roku. Przedstawia on poszczególne formacje graniczne w latach 1918-1928 zarówno na flance wschodniej, jak i zachodniej kraju.

Rozdział trzeci jest syntezą rozdziału pierwszego i drugiego mającym na celu zwrócenie uwagi na powstanie, struktury organizacyjne, obszar działania, zasób kadrowy i jego zadania jak również na zadania wywiadowcze Straży Granicznej - formacji która powstała w 1928 r. i działała do wybuchu II wojny światowej. Ukazuje on także zależności pomiędzy służbami granicznymi a innymi organizacjami państwa polskiego.

Ostatni rozdział tej pracy to przedstawienie współpracy Rzeczypospolitej Polskiej z sąsiadami w kwestii regulacji prawnej dotyczącej przekraczania granic i obopólnych korzyści połączonych ze współpracą w zakresie ochrony pogranicza, środowiska i wymiany tranzytowej oraz gospodarczej.